

ЗАТВЕРДЖУЮ

Г.В.О. ректора Дніпровського
державного університету

внутрішніх справ

кандидат технічних наук, доцент

Ігор МАГДАЛІНА

20.05. 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Борисенко Тетяни Володимирівни за темою «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 30 листопада 2022 року (протокол № 3)

ВИТЯГ

з протоколу спільного засідання кафедр кримінального права та кримінології, кримінального процесу, кримінально-правових дисциплін, криміналістики та домедичної підготовки, адміністративного права і процесу від 20 травня 2026 року

Головуючий – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С.

Секретар – доктор філософії в галузі права, доцент Корогод С.В.

Присутні:

доктор юридичних наук, професор Юнін О.С., доктор юридичних наук, професор Гритенко О.А., доктор юридичних наук, професор Шаблистий В.В., доктор юридичних наук, професор Плетенець В.М., доктор юридичних наук, професор Логвиненко Б.О., доктор юридичних наук, доцент Обшалов С.В., доктор юридичних наук, доцент Сидорова Е.О., доктор юридичних наук, старший дослідник Почтовий М.М., кандидат юридичних наук, доцент Бабанін С.В., кандидат юридичних наук, доцент Хашев В.Г., кандидат юридичних наук, доцент Христова Ю.В., кандидат юридичних наук, доцент Шевченко С.І., доктор філософії в галузі права Каторкін Р.А., кандидат юридичних наук, доцент Самотуга А.В.

З присутніх – 9 докторів наук та 7 кандидатів наук (доктори філософії) – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Борисенко Тетяни Володимирівни за темою «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувачки ступеня доктора філософії Борисенко Тетяни Володимирівни на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У своїй доповіді дисертантка визначила мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження, розкрила структуру роботи та основні її положення, показала їхню новизну, теоретичне та практичне значення, а також обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Дисертантка зазначила, що в умовах сьогодення гостро постає питання щодо порушення основних прав людини, які закріплені в Конституції України та міжнародних договорах, згоду на обов'язковість яких надано Верховною радою України (право на життя та безпеку, на охорону здоров'я, на відпочинок, на захист від усіх форм насильства, на достатній життєвий рівень, на освіту). Порушень зазнало і право на отримання гуманітарної допомоги. Особливої гостроти ця проблематика набула після початку повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України у лютому 2022 року.

Після 24 лютого 2022 року поширеними стали випадки незаконного використання гуманітарної допомоги, зокрема, її продажу, що слугувало прийняттю Закону України від 24 березня 2022 року № 2155-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги», який набрав чинності 03 квітня 2022 року. Вказаним Законом Кримінальний кодекс України доповнено статтею 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

На сьогодні при кваліфікації за незаконне використання гуманітарної допомоги виникає низка проблем. Ідеться, зокрема, про відсутність критеріїв кваліфікації при відмежуванні кримінальних правопорушень проти власності та кримінальних правопорушень, передбачених статтею 201-2 КК України, потребу в удосконаленні чинного законодавства України та усунення прогалин. Це обумовлює необхідність комплексного наукового дослідження питання кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, що сприятиме правильному тлумаченню кримінального

закону, а також забезпечуватиме правильність застосування на практиці та сприятиме вдосконаленню кримінального законодавства України.

Тема дисертації є актуальною також з огляду на недостатній рівень комплексних наукових досліджень, а саме кримінально-правові характеристики досліджуваного кримінального правопорушення.

Обрана тема пов'язана з виконанням положень низки наукових і нормативно-стратегічних документів, зокрема, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, затверджених Кабінетом Міністрів України, тематики наукових досліджень Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, а також науково-дослідних тем Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексному кримінально-правовому аналізі складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», з'ясуванні і вирішенні ряду дискусійних питань, які виникають та можуть виникати в майбутньому при застосуванні даної норми, а також формуванні тез з приводу вдосконалення законодавчої регламентації даної статті задля забезпечення її дієвості при правозастосовній діяльності.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено такі основні завдання: досліджено історію виникнення кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; визначено соціальну обумовленість, підстави криміналізації незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; з'ясовано зміст об'єкту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; розкрито особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; охарактеризовано ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; встановлено особливості суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; проаналізовано кваліфікуючі ознаки досліджуваного кримінального правопорушення; розроблено та обґрунтовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинної редакції ст. 201-2 КК України.

Методологічну основу дисертації становлять сукупність методів, серед яких: історичний - досліджено історію виникнення та розвитку відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; догматичний або логіко-юридичний - виявлено недоліки норм ст. 201-2 КК України в контексті додержання правил законодавчої техніки під час її конструювання; системний метод - для аналізу ознак основного та кваліфікованого складу досліджуваного кримінального правопорушення, а також визначення його місця в системі Особливої частини КК України, сформовано пропозиції щодо змін і доповнень в частині відповідальності за незаконне використання з метою отримання

прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; статистичний – для аналізу й узагальнення емпіричної інформації, наявної в Єдиному державному реєстрі судових рішень та статистичних даних Офісу Генерального прокурора; метод документального аналізу — в межах дослідження судової практики, що стосується предмета дослідження; метод моделювання – для побудови конструкції складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України.

Теоретичною основою дослідження виступили наукові праці національних авторів у сфері юриспруденції та інших наук.

Нормативною основою дисертації є чинне національне законодавство України.

Емпіричною основою дослідження є статистичні дані Офісу Генерального прокурора України та Єдиного державного реєстру судових рішень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням, присвяченому аналізу та вирішенню основних теоретичних і прикладних питань кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. У результаті проведеного дослідження одержані наукові результати, які містять повну кримінально-правову характеристику посягань, пов'язаних з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Зокрема, уперше: обґрунтовано доцільність введення кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; обґрунтовано зменшення мінімальної межі для притягнення до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 201-2 КК України, а також необхідність встановлення адміністративної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв; обґрунтовано доцільність визначити на законодавчому рівні у положеннях ст. 201-2 КК України корисливий мотив, не зазначаючи мету отримання прибутку; аргументовано необхідність відмовитися від зазначення в ч. 1 ст. 201-2 КК України конкретного переліку діянь та передбачити можливість її застосування за вчинення будь-якого прояву незаконного використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв.

В роботі удосконалено: формулювання основного безпосереднього об'єкта складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; розуміння про предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; теоретичні положення щодо визначення ознак суб'єкта у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, який має додаткові характеристики, пов'язані зі здійсненням благодійної діяльності.

Також в дисертації дістали подальшого розвитку: теоретичні уявлення щодо розмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України з кримінальними правопорушеннями проти власності; науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства

щодо незаконного використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв; оцінка досконалості санкції ст. 201-2 КК України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідницькій діяльності, у правотворчості, у правозастосовній діяльності, в освітньому процесі.

Основні положення та висновки дисертації були апробовані на низці науково-практичних конференцій. Результати дослідження відображено у тринадцятьох наукових публікаціях, із яких чотири опубліковано у фахових наукових виданнях України, вісім – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях, одні — методичні рекомендації.

Такими є основні положення дисертації, які відображають теоретичне узагальнення та нове вирішення важливого наукового завдання, що полягає у формуванні на основі аналізу чинного законодавства, практики його застосування, а також наукового доробку учених, науково обґрунтованих підходів до вдосконалення законодавства щодо кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги.

Після доповіді Борисенко Т.В. відбулася дискусія, під час якої здобувачка відповіла на запитання присутніх щодо структури роботи, методологічної та теоретичної основи дослідження, висновків, які отримано за підсумками виконаної наукової роботи, а саме:

Запитання Березняка В.С.: В чому полягає відмінність досліджуваного кримінального правопорушення від кримінальних правопорушень проти власності?

Відповідь: Дякую за запитання. Вказані кримінальні правопорушення мають різні склади. Зокрема, досліджуване кримінальне правопорушення має власний спеціальний предмет – товари (предмети) гуманітарної допомоги, благодійні пожертви та безоплатна допомога. З об'єктивної сторони, жодне кримінальне правопорушення проти власності не містить такої дії, як продаж. Використання та укладення інших правочинів щодо розпорядження таким майном не конкретизовано законодавцем, тому ми не можемо говорити, що такі дії охоплюють об'єктивну сторону кримінальних правопорушень проти власності. І знову ж таки, укладення правочинів один із проявів здійснення господарської діяльності.

У разі вчинення незаконних дій з гуманітарною допомогою, благодійними жертвами або безоплатною допомогою, при встановленні всіх ознак складу кримінального правопорушення, застосовується спеціальна норма – ст. 201-2 КК. Норми, що передбачають відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності, у цьому випадку, будуть виступати загальними і застосовуватимуться при відсутності ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК.

Запитання Каторкіна Р.А.: Як Ви розглядали родовий об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України та чи поділяєте точку зору деяких вчених, що під ним слід визнавати суспільні відносини власності?

Відповідь: Дякую за запитання. Родовим об'єктом досліджуваного кримінального правопорушення ми розглядали суспільні відносини у сфері господарської діяльності і не підтримуємо точку зору таких вчених як Дудоров О.О., Мовчан Р.О. щодо визнання родовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України суспільних відносин власності.

Не можемо погодитися з вказаною думкою.

По перше, предметом досліджуваного кримінального правопорушення виступає гуманітарна допомога, благодійні пожертви та безоплатна допомога, визначення яких містяться в ЗУ «Про гуманітарну допомогу» і ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Надання такої допомоги та пожертв пов'язане з благодійною діяльністю благодійних організацій.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі Закон), благодійною діяльністю є добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Пункт 3 ч. 1 ст. 1 Закону дає визначення благодійній організації, відповідно до якого, нею є юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності.

Метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій (частина перша ст. 11 Закону № 5073).

Разом з тим, в частині 4 ст. 16 Закону «Про благодійну діяльність та благодійні організації» вказано, що благодійні організації мають право здійснювати господарську діяльність без мети одержання прибутку, що сприяє досягненню їх статутних цілей.

Отже, благодійна організація може здійснювати господарську діяльність, проте, лише на некомерційній основі (без мети одержання прибутку) для досягнення статутних цілей.

На нашу думку, такі дії представників благодійних організацій, пов'язані з незаконним продажем товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, буде порушенням норми здійснення ними неприбуткової господарської діяльності.

Саме тому, є цілком логічним та доцільним розміщення ст. 201-2 КК України у розділі VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності».

Запитання Логвиненка Б.О.: Чому розглядаєте суб'єкта досліджуваного кримінального правопорушення як спеціального?

Відповідь: Дякую за запитання. Якщо звернутися до ЗУ «Про гуманітарну допомогу», то його норми розкривають поняття наступних

категорій суб'єктів: донори, отримувачі гуманітарної допомоги та набувачі гуманітарної допомоги. Проаналізувавши ці поняття, можна зробити висновок, що донори та набувачі не можуть бути суб'єктами вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, оскільки одні добровільно надають гуманітарну допомогу отримувачам такої допомоги, а інші її потребують і яким вона безпосередньо надається, і є кінцевою ланкою та саме вони вправі розпоряджатися нею на власний розсуд. А така категорія, як отримувачі гуманітарної допомоги можуть бути суб'єктами даного кримінального правопорушення. Оскільки саме вони отримують гуманітарну допомогу, благодійні пожертви, безоплатну допомогу від донорів і можуть, хоч і не мають на це права, здійснювати продаж наданих товарів (предметів), використовувати благодійні пожертви та безоплатну допомогу або укласти інші правочини щодо розпорядження таким майном з метою власного збагачення.

Разом з цим, проаналізувавши судову практику, встановлено, що суб'єктами даного кримінального правопорушення виступають не лише отримувачі гуманітарної допомоги. За 2022-2025 роки із 63 вироків, лише у 8 з них суб'єктами є представники благодійних організацій.

Відповідно до інших вироків суб'єктами є фізичні осудні особи, які досягли 16 років, зокрема: які під приводом волонтерської діяльності отримували гуманітарну допомогу від благодійних організацій та замість того, щоб передавати її безоплатно військовим частинам, продавали її чи збирали пожертви на потреби військовим частинам на свої рахунки та грошові кошти привласнювали собі.

На нашу думку не слід визнавати суб'єктами досліджуваного кримінального правопорушення осіб, які шляхом введення в оману представників благодійних організацій та донорів, незаконно отримують гуманітарну допомогу. Такі особи не займаються благодійною діяльністю і мають нести кримінальну відповідальність за ст. 190 КК України «Шахрайство». Підтримано точку зору вчених (Дудоров О.О., Мовчан Р.О.) та вважаємо, що суб'єктами досліджуваного кримінального правопорушення є фізичні осудні особи, яким на момент скоєння кримінального правопорушення виповнилося 16 років, які займаються благодійною діяльністю (представники благодійних організацій, інші благодійники, бенефіціари, отримувачі гуманітарної допомоги), а також які хоч і не здійснюють таку діяльність, проте гуманітарна допомога чи пожертви їм були ввірені благодійними організаціями чи перебували в їх віддані для транспортування, передачі іншим благодійним організаціям тощо.

Запитання Почтового М.М.: Як розглядаєте воєнний час (відносити його до часу чи обставини вчинення кримінального правопорушення) та чи є необхідним встановлення істотної шкоди для кваліфікації за ч.ч. 2,3 ст. 201-2 КК України?

Відповідь: Дякую за запитання. Нами підтримано точку зору Корабель М.Г. щодо помилкового віднесення умов воєнного стану до часу, воєнний стан є обставинкою вчинення кримінального правопорушення. В диспозиції третьої частини статті 201-2 КК України необхідно зазначити: «в

умовах воєнного або надзвичайного стану», замість «під час надзвичайного або воєнного стану», як це вказано в інших статтях Кримінального Кодексу України (ст. ст. 114-2, 185, 186, 187, 189, 191).

Ми розділяємо думку вчених (Дудоров О.О., Мовчан Р.О.) та думку суддів Верховного суду України (справа № 301/2178/13-к), що особа за дії, передбачені ст. 201-2 КК буде нести відповідальність за ч. 2 та ч. 3 незалежно від вартості товарів гуманітарної допомоги, безоплатної допомоги або грошової допомоги.

Запитання Бабаніна С.В.: Як на Вашу думку, чи відповідає вид і розмір покарання, передбачені в ст. 201-2 КК України вчиненому кримінальному правопорушенню? Що слід змінити в санкції досліджуваної статті?

Відповідь: Дякую за запитання. Під час проведеного дослідження, виникло питання щодо відповідності покарання, передбаченому у санкції статті, скоєному кримінальному правопорушенню.

На нашу думку, в статті 201-2 КК України така відповідність відсутня. Санкція статті передбачає надто м'яке покарання, яке не співрозмірне з суспільно-небезпечним діянням, що є порушенням принципу справедливості. Зокрема, за вчинення протиправних дій, передбачених ч. 1 ст. 201-2 КК України засудженому за скоєне може бути призначено штраф від 34000 до 51000 гривень.

Виходить, що особа, яка здійснює продаж предметів гуманітарної допомоги, загальна вартість якої у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (у 2022 році ця сума складала – 434 тисячі 175 гривень, у 2023 – 469 тисячі 700 гривень, у 2024 та 2025 році – 529 тисяч 900 гривень, у 2026 році – 582 тисячі 400 гривень) за скоєне сплачує штраф в 10 разів менший.

Такий вид покарання як громадські роботи чомусь законодавець не вказав, який би в свою чергу позитивно впливав би як на самого засудженого, так і приносив би користь суспільству, зважаючи на події, які відбуваються в нашій державі, суспільно-корисна праця на даний час є неабияк актуальною.

Щодо покарання у виді пробаційного нагляду, то тут така ж ситуація, як і зі штрафом. Тобто, особі за продаж предметів гуманітарної допомоги, загальна вартість якої складає 582 тисячі 400 гривень (станом на 2026 рік), яка не просто її реалізувала, нажилася на цьому, а той, кому ця допомога є життєво необхідною, її не отримав, суд може призначити пробаційний нагляд. Саме тому даний вид покарання не співрозмірний зі скоєним правопорушенням. Однак це потребує проведення окремого наукового дослідження.

Після цього слово було надано **рецензентам** наукової праці:

Доктор юридичних наук, старший дослідник Почтовий М.М. відзначив високий рівень наукового дослідження Борисенко Т.В. Тема наукової роботи Борисенко Тетяни Володимирівни є безумовно актуальною та своєчасною, оскільки реалізація прав громадян на отримання гуманітарної допомоги, не можливе без належного кримінально-правового реагування на незаконне використання цієї допомоги.

Рецензент Почтовий М.М. зазначив, що дисертаційне дослідження будується на системному підході до предмета дослідження, характеризується

належним рівнем наукових узагальнень, що надає можливість розглянути тему в повному обсязі, запропонувати необхідний понятійний апарат, сформулювати відповідні науково-практичні рекомендації.

У дисертаційному дослідженні чітко та послідовно сформульовані мета та завдання дисертаційного дослідження. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені у відповідності з вимогами МОН України та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблематику, розкрити основний зміст теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна відповідають рівню такого дослідження. Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених окремим питанням кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги, спеціальних комплексних досліджень, присвячених кримінально-правовій характеристиці незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, до цього часу не проводилося. Саме тому тема дисертаційного дослідження обрана вдало з огляду на її актуальність, теоретичну значущість і практичну цінність для сучасної науки кримінального права.

На виконання завдань дослідження в межах дисертації було: визначено та вирішено такі основні завдання: досліджено історію виникнення кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; визначено соціальну обумовленість, підстави криміналізації незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; з'ясовано зміст об'єкту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; розкрито особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; охарактеризовано ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; встановлено особливості суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України; проаналізовано кваліфікуючі ознаки досліджуваного кримінального правопорушення; розроблено та обґрунтовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинної редакції ст. 201-2 КК України.

Загальне позитивне враження від поданого дослідження підкріплюється отриманими результатами, які характеризують його наукову новизну.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в чотирьох наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, у восьми тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно з урахуванням останніх досягнень у галузі теорії кримінального права. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень дисертантки. Для аргументації власних положень і висновків

дослідник використовував напрацювання інших дослідників, належні посилання на які містяться в роботі.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Борисенко Т.В., необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. Не достатньо досліджені особливості кваліфікації досліджуваного кримінального правопорушення, особливо, при розмежуванні з іншими, зокрема, кримінальними правопорушеннями проти власності.

2. При дослідженні суб'єкта незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги не виділено окремо та не охарактеризовані його основні ознаки.

Висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і викликані скоріше наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового аналізу.

На підставі викладеного слід резюмувати, що дисертація Борисенко Т.В. є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке полягає у формуванні цілісного наукового підходу до розуміння кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, визначенні сутності, змісту складу цього правопорушення, особливостей правозастосування, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення кримінального законодавства у відповідній сфері. Вона відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 та вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка – Борисенко Тетяна Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Доктор філософії в галузі права Каторкін Р.А. відзначив достатній фаховий рівень дисертаційного дослідження Борисенко Т.В., виконаного на актуальну тему. Каторкін Р.А. зазначив, що в умовах сьогодення поширеними є випадки незаконного використання гуманітарної допомоги, що і сприяло прийняття Закону № 2155-ІХ, яким Кримінальний кодекс України доповнено статтею 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

Дослідження кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги на сьогодні є важливим та актуальним.

Каторкін Р.А. зазначив, що положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані. При дослідженні застосовано ряд методів, обраних авторкою з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

Заслуговують уваги сформульовані у результаті проведеного дослідження нові положення, запропоновані особисто дисертанткою та питання, що дістали подальшого розвитку.

Значення результатів дослідження полягає у тому, що запропоновані теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у науковій, практичній роботі; правозастосовній практиці; освітньому процесі. Обґрунтованість отриманих дисертанткою результатів підтверджується їх апробацією у виступах на науково-практичних конференціях.

Загальнотеоретична конструкція поданого матеріалу сформульована з урахуванням сучасних вимог, нових ідей і тенденцій. Борисенко Т.В. досягає вирішення поставлених в дисертації завдань за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Можна впевнено стверджувати, що дисертанткою правильно окреслено об'єкт і предмет дослідження, що дало змогу досягти значних теоретичних і практичних результатів, які мають важливе значення для подолання проблем, пов'язаних із формуванням цілісного наукового підходу до розуміння сутності кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги, особливостей правозастосування, а також в обґрунтуванні напрямів удосконалення кримінального законодавства у цій сфері.

Загалом рукопис дисертації Борисенко Т.В. є завершеною науковою працею, що характеризується єдністю змісту і логіки викладення, а також свідчить про значний особистий внесок в розвиток юридичної науки.

Структура дисертації є логічно довершеною, мова та стиль викладення матеріалу є науковими. Авторка в повній мірі розкрила зміст основних положень дисертації, що визначені межами предмету дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що у дисертації вперше в кримінально-правовій науці комплексно розкрито сутність кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги, а також обґрунтовано пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства і практики його застосування у цій сфері.

Загальне позитивне враження від дисертації Борисенко Т.В. акцентується її змістом, об'єктом, предметом, методами дослідження, а також положеннями і висновками, які характеризують її наукову новизну.

Оцінюючи науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувачки, слід відмітити, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням у роботі.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів, при ознайомленні з дисертацією здобувачки, а також з публікаціями за темою дослідження, не викликає сумніву. Кожний розділ дисертації завершується

достатньо узагальненими висновками, що розкривають основні наукові досягнення, що на думку авторки заслуговують на увагу.

Заслуговують на підтримку наукові положення щодо удосконалення понятійного апарату, зокрема, визначення понять основного безпосереднього об'єкта та суб'єкта складу досліджуваного кримінального правопорушення.

Достатній рівень наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що в концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих здобувачкою наукових положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечений застосуванням комплексу наукових методів, що відповідають об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; здійсненням публікації наукових статей у 4 фахових виданнях та апробації основних ідей дослідження на 8 науково-практичних заходах.

Водночас при викладенні матеріалів дисертації виявлено окремі лексичні, граматичні, орфографічні помилки, логічні неточності викладення матеріалу в деяких підрозділах та висновках до розділів, які не мають принципового характеру, можуть бути легко усунуті та не впливають на зміст дисертації.

У цілому, при визнанні належного науково-теоретичного рівня роботи Борисенко Т.В. та її практичної значущості, слід зауважити, що це не виключає наявності критичних зауважень щодо окремих висновків та пропозицій авторки, а саме:

1. Недостатньо досліджені елементи об'єктивної сторони вказаного кримінального правопорушення, не розкрито всі ознаки діяння, наслідки та причинно-наслідковий зв'язок.

2. У дисертаційному дослідженні не розкривається питання зарубіжного досвіду законодавчого регулювання кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Натомість, саме врахування законодавчих норм інших держав – один з найефективніших способів розробки ґрунтовних пропозицій із модернізації вітчизняного КК України.

3. У підрозділі 1.2. «Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» авторкою не визначені чіткі критерії (фактори), яким має відповідати акт делінквентної поведінки для того, щоб закріплення кримінальної відповідальності за їх вчинення було соціально обумовленим кроком з боку законодавця.

Незважаючи на наведені зауваження, ознайомлення з дисертацією Борисенко Т.В. дає підстави для її позитивної оцінки, а зауваження не знижують наукової цінності дослідження, мотивують та спрямовують подальшу наукову розробку обраного здобувачкою напрямку наукового пошуку та мають потенціал для використання в освітньому процесі, нормотворчій діяльності та практичній роботі.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Борисенко Т.В. на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» являє собою закінчену

науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація Борисенко Т.В. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі кримінального права, відповідає вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже, робота може бути рекомендована до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Шаблистий В.В. відзначив актуальність теми дисертаційного дослідження, правильно обрані методи дослідження, з урахуванням поставленої мети, а також об'єкта та предмета дослідження. Шаблистий В.В. наголосив, що робота має наукову новизну, адже авторкою вироблено ряд пропозицій до законодавства, що регулює суспільні відносини у цій сфері. Загалом дисертація Борисенко Т.В. на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» є завершеною науковою працею, відповідає всім вимогам, які висуваються до такого виду робіт та може бути рекомендована до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою для захисту.

Доктор юридичних наук, професор Плетенець В.М. відзначила, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал.

Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконаливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи.

Дисертаційне дослідження Борисенко Т.В. виконане відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України. Авторка дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез виступів на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Здобувачка акцентувала увагу на окремих положеннях роботи, що заслуговують на увагу, є цікавими та ґрунтовними. Актуальність, завдання, наукова новизна та висновки, в цілому відповідають вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають, безумовно, як теоретичне, так і практичне значення. Тому дисертаційна робота Борисенко Т.В. за темою «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» підготовлена на достатньому науковому та методологічному рівні і в цілому заслуговує позитивної оцінки,

тому може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, доцент Обшалов С.В. відзначив високий теоретичний рівень дисертації Борисенко Т.В. Дисертаційне дослідження характеризується самостійністю і цілісністю, високим науковим рівнем, теоретичним та практичним значенням. Актуальність обраної дисертанткою теми дослідження не викликає сумнівів, відповідає потребам науки кримінального права. Оцінюючи вказану роботу, можна відмітити, що заявлена тема дисертаційного дослідження справляє позитивне враження.

Зміст роботи, перелік наукових публікацій доводить наукову зрілість, володіння здобувачкою методикою дослідницької роботи, умінням узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формулювати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку.

Робота відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які встановлені для робіт такого виду. Дисертантка виконала завдання поставлені на початку дослідження, яке присвячене вирішенню актуальної теми для суспільства та держави в цілому. Отже, дисертація Борисенко Т.В. на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» є завершеною, самостійною науковою працею та може бути рекомендована до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Березняк В.С. вказав на актуальність теми, на високий рівень роботи і зазначив, що зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі задачі і повністю розкрити тему дослідження. Дисертаційне дослідження Борисенко Т.В. за темою «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» підготовлено на достатньому науковому та методологічному рівні і може бути рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Борисенко Тетяни Володимирівни за темою «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. В статті 1 Конституції України закріплено, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Як соціальна держава Україна визнає найвищою соціальною цінністю людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку.

Одним із завдань соціальної держави є надання соціальної допомоги тим громадянам, які з незалежних від них обставин не можуть забезпечити достатній рівень життя для себе і своєї сім'ї.

В Конституції України зазначено, що кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (стаття 48), пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом (стаття 46). Ці положення розкривають закріплене в Конституції України визначення соціальної держави, що передбачає участь суспільства в утриманні тих осіб, які через непрацездатність або з інших незалежних від них причин не мають достатніх засобів для існування.

З 24 лютого 2022 року Україна протистоїть збройній повномасштабній агресії з боку Російської Федерації.

У зв'язку з цим, в нашій країні введено воєнний стан.

Внаслідок дій РФ наші громадяни зазнали порушень своїх основних прав, які закріплені в Конституції України та міжнародних договорах, згоду на обов'язковість яких надано Верховною радою України (право на життя та безпеку, на охорону здоров'я, на відпочинок, на захист від усіх форм насильства, на достатній життєвий рівень, на освіту). І цей список не є вичерпним.

На захисті цих прав має стояти не лише держава, а і кожен, кому небайдужа доля усього українського народу.

В умовах сьогодення люди вимушені покидати свої домівки та переїжджати в більш безпечне місце, покидаючи все своє роками нажите майно. Такі особи, як ніхто інший, потребують житла, одягу, продуктів харчування, ліків тощо.

В таких нелегких життєвих обставинах є важливим надання гуманітарної допомоги. Добре, що світ не без добрих людей. В цей нелегкий для нашої держави час громадяни країн усього світу спрямовують свої зусилля на допомогу українцям, співпрацюючи з благодійними фондами, координують свої дії на підтримку Збройних сил України, обороноздатності нашої країни та роблять все можливе, щоб всі, хто потребує гуманітарної допомоги, її обов'язково отримав. В Україну з різних куточків світу надходить гуманітарна

допомога, як у вигляді товарів і предметів (медикаменти, засоби гігієни, продукти харчування, паливо, одяг, взуття, засоби індивідуального захисту тощо), так і у вигляді коштів, благодійної допомоги та пожертви. Призначенням такої допомоги є: підтримка внутрішньо переміщених осіб та задоволення їх життєво важливих потреб, а також забезпечення всім необхідним військових, які боронять нашу землю. Саме тому, є вкрай важливим, щоб така допомога доходила до своїх адресатів. Проте так трапляється не завжди, деякі недоброчесні особи продають гуманітарну допомогу, наживаючись на чужому горі.

Поширення таких випадків призвело до обурення в суспільстві і необхідності законодавчого регулювання.

В Україні було прийнято низку законів щодо вдосконалення регулювання кримінально-правових відносин, зокрема введено кримінальну відповідальність за нецільове використання гуманітарної допомоги, що виділяється на потреби громадян, які знаходяться в зонах ведення бойових дій або які були змушені покинути місце свого постійного проживання.

Так 03 квітня 2022 року набрав чинності Закон України від 24 березня 2022 року № 2155-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги».

Вказаним Законом КК України доповнено статтю 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

Згідно статистичних даних офісу генерального прокурора, за ст. 201-2 КК України у 2022 році зареєстровано 384 кримінальних провадження, повідомлено про підозру у 58 провадженнях, спрямовано до суду – 25 проваджень. За 2023 рік зареєстровано 189 проваджень, повідомлено про підозру у 36 провадженнях, спрямовано до суду – 25 проваджень. За 2024 рік зареєстровано 107 проваджень, повідомлено про підозру у 26 провадженнях, спрямовано до суду – 12 проваджень. За 2025 рік зареєстровано 95 кримінальних проваджень, повідомлено про підозру у 24 провадженнях, спрямовано до суду – 16 проваджень.

Вищезазначена статистика говорить про поширеність фактів незаконного використання гуманітарної допомоги та актуальність дослідження проблеми кримінальної відповідальності за такі дії, особливо в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що питаннями криміналізації незаконного використання гуманітарної допомоги займалися такі вчені як: Дудоров О.О., Мовчан Р.О., Марін О.К., Кришевич О.В., Шевчук А.В., Боднарук О.М., Спільник С.І., Березняк В.С., Почтовий М.М., Каторкін Р.А., Резнік О.М. та інші вчені.

Отже, кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги має підґрунтя раніше проведених досліджень, та вони не вичерпують кола питань, що вимагають свого вирішення.

Тема дисертації є актуальною також з огляду на недостатній рівень комплексних наукових досліджень, а саме кримінально-правової характеристики досліджуваного кримінального правопорушення.

Враховуючи вищевикладене, актуальним та важливим є питання комплексної кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, що сприятиме правильному тлумаченню кримінального закону, а також забезпечуватиме правильність застосування на практиці та сприятиме вдосконаленню кримінального законодавства України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обрана тема дисертаційного дослідження спрямована на виконання основних положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21, Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022-2026 роки, затвердженого наказом МОН України від 03.02.2022 № 109, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025-2029 роки, затвердженої наказом МВС України від 21.05.2024 № 326, а також тем наукових досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексний кримінально-правовий аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», з'ясування і вирішення ряду дискусійних питань, які виникають та можуть виникати в майбутньому при застосуванні даної норми, а також формування тез з приводу вдосконалення законодавчої регламентації даної статті задля забезпечення її дієвості при правозастосовній діяльності.

Реалізація поставленої мети зумовила постановку й вирішення таких завдань:

- дослідити історію виникнення кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги;
- визначити соціальну обумовленість, підстави криміналізації незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги;
- з'ясувати зміст родового, видового, безпосереднього та додаткового об'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України;
- розкрити особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України;
- охарактеризувати ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України;
- встановити особливості суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України;

- проаналізувати кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення;

- розробити та обґрунтувати пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинної редакції ст. 201-2 КК України.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері господарської діяльності, встановлений порядок використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Предмет дослідження – кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Методи дослідження. У роботі, для досягнення поставленої мети використані наступні методи: *історичний* - досліджено історію виникнення та розвитку відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділи 1.1, 1.2); *догматичний* або *логіко-юридичний* - виявлено недоліки норм ст. 201-2 КК України в контексті додержання правил законодавчої техніки під час її конструювання (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.4); *системний метод* - для аналізу ознак основного та кваліфікованого складу досліджуваного кримінального правопорушення, а також визначення його місця в системі Особливої частини КК України, сформовано пропозиції щодо змін і доповнень в частині відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1); *статистичний* – для аналізу й узагальнення емпіричної інформації, наявної в Єдиному державному реєстрі судових рішень та статистичних даних Офісу Генерального прокурора (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2); *метод документального аналізу* – в межах дослідження судової практики, що стосується предмета дослідження (усі розділи); *метод моделювання* – для побудови конструкції складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4). Ці та інші методи використано у їх взаємозв'язку. *Нормативною основою роботи* є Конституція України, законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади.

Емпіричну базу дослідження складає: статистичні дані Офісу Генерального прокурора України щодо кількості зареєстрованих протягом 2022–2025 років кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201-2 КК України, Єдиного державного реєстру судових рішень щодо вироків у справах цієї категорії за 2022-2025 роки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням, присвяченому аналізу та вирішенню основних теоретичних і прикладних питань кримінально-правової характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. У результаті проведеного дослідження одержані наукові результати, які містять повну кримінально-правову характеристику посягань,

пов'язаних з незаконним використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. До таких результатів, зокрема, належать:

уперше:

- обґрунтовано доцільність введення кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Стаття 201-2 КК України відображає потреби й інтереси суспільства та є необхідною в регулюванні суспільних відносин в умовах сьогодення;

- обґрунтовано зменшення мінімальної межі для притягнення до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 201-2 КК України (вчинення у значному розмірі, якщо загальна вартість гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян, станом на 2026 рік – 582 тисячі 400 гривень) та зазначення розміру як для кримінальних правопорушень проти власності, станом на 2025 рік – 3328 гривень, а також необхідність встановлення адміністративної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв;

- обґрунтовано доцільність визначити на законодавчому рівні у положеннях ст. 201-2 КК України корисливий мотив, не зазначаючи мету отримання прибутку;

- аргументовано необхідність відмовитися від зазначення в ч. 1 ст. 201-2 КК України конкретного переліку діянь та передбачити можливість її застосування за вчинення будь-якого прояву незаконного використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв;

удосконалено:

- формулювання основного безпосереднього об'єкта складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, під яким пропонується розуміти суспільні відносини в сфері господарської діяльності, пов'язані з ввезенням, обліком, а також цільовим використанням гуманітарної допомоги та благодійних пожертв благодійними організаціями, іншими благодійниками та бенефіціарами;

- розуміння про предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України. Предметом цього кримінального правопорушення виступає гуманітарна допомога, благодійні пожертви та безоплатна допомога, надання якої пов'язане з благодійною діяльністю благодійних організацій. Незаконне використання представників благодійних організацій цієї допомоги є порушенням ними норми щодо здійснення неприбуткової господарської діяльності. Саме тому, є цілком логічним та доцільним розміщення ст. 201-2 КК України у розділі VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності»;

- теоретичні положення щодо визначення ознак суб'єкта у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, який має додаткові характеристики, пов'язані зі здійсненням благодійної діяльності;

набуло подальшого розвитку:

- теоретичні уявлення щодо розмежування кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України з кримінальними правопорушеннями проти власності;

- науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства щодо незаконного використання гуманітарної допомоги та благодійних пожертв;

- оцінка досконалості санкції ст. 201-2 КК України. Встановлено, що санкція статті передбачає надто м'яке покарання, яке не співрозмірне з суспільно-небезпечним діянням, що потребує проведення окремого дослідження.

Особистий внесок здобувача. Викладені у науковій роботі положення, що виносяться на захист, є результатом самостійної праці авторки дисертації. Наукові ідеї та розробки, які належать співавторам наукових публікацій, у дисертаційному дослідженні не використовувались. Внесок здобувачки до опублікованих колективних наукових праць є значним. Зокрема, у роботі Філіп А.В. – авторкою визначено особливості кваліфікації кримінальних правопорушень пов'язаних з незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертаційному дослідженні не використовувались.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Сформульовані в дисертації положення можуть бути використані як у теорії так і на практиці для кримінального права. Результати можуть бути використані:

- у науково-дослідницькій діяльності – як підґрунтя для подальших наукових розробок у сфері кримінально-правового забезпечення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (акт впровадження в наукову діяльність Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ № 202-2024 від 25 березня 2024 року);

- у освітньому процесі – під час викладення навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінальний процес», інших суміжних дисциплін (акт впровадження в освітній процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ № 11/07-2023 від 25 липня 2023 року);

- у правотворчій діяльності – для вдосконалення законодавства в частині кримінальної відповідальності за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги;

- у практичній діяльності – як рекомендації щодо вдосконалення практичної правозастосовної діяльності в частині кримінально-правової кваліфікації кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України (акт впровадження у практичну діяльність Головного слідчого управління Національної поліції України методичних рекомендацій № 155019-2024 від 12 листопада 2024 року).

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на засіданні кафедри

кримінального права та криминології Дніпровського державного університету внутрішніх справ, апробовані автором на Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Сучасні інформаційні технології в діяльності Національної поліції України» (Дніпро, 10 листопада 2022 року); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (Дніпро, 17 березня 2023 року); Міжнародному форумі молодих учених «Сучасні дослідження в глобалізаційному світі: Наука для миру і безпеки» (Дніпро, 02 грудня 2022 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення протидії злочинності» (Дніпро, 08 грудня 2023 року); VIII Міжнародній конференції «Міжнародна та національна безпека: теоретичні та прикладні аспекти» (Дніпро, 15 березня 2024 року); IX Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (Дніпро, 21 березня 2025 року); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Безпека дитини: правовий, організаційний, психологічний, освітній та інформаційний виміри» (Дніпро, 06 червня 2025 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми досудового розслідування та протидії злочинності у сучасних умовах» (Дніпро, 31 жовтня 2025 року).

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено в чотирьох наукових працях, які опубліковані в журналах, визнаних Міністерством освіти і науки України науковими фаховими виданнями з юридичних наук категорії «Б».

Список публікацій здобувачки за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Борисенко Т.В. Кримінальна відповідальність за незаконне використання з метою прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: прояв надмірної криміналізації чи соціально обумовлена необхідність. Юридичний журнал «Право України». Київ-2023. № 6. С. 172-180.

2. Борисенко Т.В. Кримінальне правопорушення, передбачене статтею 201-2 Кримінального кодексу України: співвідношення з кримінальними правопорушеннями проти власності. Юридичний вісник Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса-2024. № 1. С. 233-241.

3. Борисенко Т.В. Справедливість покарання за скоєння кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 Кримінального кодексу України. Юридичний журнал Право.UA. 2024. № 3. С. 125-135.

4. Борисенко Т.В. Правова кваліфікація за статтею 201-2 Кримінального кодексу України: проблеми та шляхи їх вирішення. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро-2025. № 2. С. 199-208.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Борисенко Т.В. Запровадження єдиної інформаційної системи обліку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв, безоплатної допомоги та контролю за їх використанням на всіх рівнях. Сучасні інформаційні технології в діяльності Національної поліції України: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Дніпро, 10 листопада 2022 року). Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 109-112.

6. Борисенко Т.В. Незаконне використання гуманітарної допомоги, призначеної для збройних сил України: негативний вплив на національну безпеку України. Сучасні дослідження в глобалізаційному світі: Наука для миру і безпеки: матеріали Міжнародного форуму молодих учених (м. Дніпро 02 грудня 2022 року). Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 289-293.

7. Борисенко Т.В. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого статтею 201-2 КК Кримінального кодексу України. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матеріали VII Міжнародного науково-практичної конференції (м. Дніпро, 17 березня 2023 року). Дніпро: ДДУВС, 2023. С. 328-330.

8. Борисенко Т.В. Розміщення статті 201-2 в Розділі VII Кримінального кодексу України «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності: законодавча помилка чи зважене рішення. Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення протидії злочинності: матеріали Міжнародного науково-практичної конференції (м. Дніпро, 08 грудня 2023 року). Дніпро: ДДУВС, 2023. С. 56-59.

9. Борисенко Т.В. Продаж товарів гуманітарної допомоги: негативні наслідки для національної безпеки України. Міжнародна та національна безпека: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали VIII Міжнародної конференції (м. Дніпро, 15 березня 2024 року). Дніпро: ДДУВС, 2024. С. 563-564.

10. Борисенко Т.В. Продаж товарів гуманітарної допомоги: вплив на національні інтереси України. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції.(м. Дніпро, 21 березня 2025 року). Дніпро: ДДУВС. 2025. С. 635-636.

11. Борисенко Т.В. Право дитини на отримання гуманітарної допомоги. Безпека дитини: правовий, організаційний, психологічний, освітній та інформаційний виміри: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 06 червня 2025 року). Дніпро: ДДУВС, 2025. С. 145-147.

12. Борисенко Т.В. Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги. Актуальні проблеми досудового розслідування та протидії злочинності у сучасних умовах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 31 жовтня 2025 року). Дніпро: ДДУВС, 2025. С. 269-272.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Філіп А.В., Борисенко Т.В. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень пов'язаних з незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК України): методичні рекомендації. Дніпро: ДДУВС, 2023. – 28 с.

Характеристика особистості здобувачки. Борисенко Тетяна Володимирівна, 1989 року народження, у 2011 році закінчила Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого за напрямом підготовки «Правознавство» та здобула кваліфікацію бакалавра юриста. У 2012 році закінчила магістратуру Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» за спеціальністю правознавство. З 20 липня 2012 року по 01 липня 2013 року працювала в Прокуратурі Марківського району Луганської області стажистом на посаді прокурора прокуратури, з 09 січня 2014 року по 05 травня 2014 року – на посаді старшого прокурора прокуратури. З 08 вересня 2017 року по 01 вересня 2022 року проходила службу в Національній поліції України, з 08 вересня 2017 року по 01 липня 2020 року на посаді слідчого слідчого відділення Марківського відділу поліції Головного управління Національної поліції в Луганській області, а з 01 липня 2020 року по 01 вересня 2022 на посаді дізнавача сектору дізнання відділення поліції № 1 Старобільського Районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Луганській області. З 01 вересня 2022 року та дотепер – ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно, у ній дотримано норми сучасної української мови, правильно вжито наукові терміни. Кожний із розділів, підрозділів та пунктів побудовані в логічній послідовності. Усе це забезпечує легкість і доступність сприйняття викладених у дисертації положень.

У результаті попередньої експертизи дисертації Борисенко Т.В. і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Борисенко Тетяни Володимирівни за темою «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Борисенко Тетяни Володимирівни на тему «Кримінально-правова характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах

(наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

3. Рекомендувати Борисенко Тетяні Володимирівні звернутись до Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ із заявою щодо утворення разової спеціалізованої вченої ради.

**Головуючий засідання –
завідувач кафедри
кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців для
органів досудового розслідування
Національної поліції України,
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник**

10.05.2026

Василь БЕРЕЗНЯК